

Юлія Рібцун

ЗВУКОВІ НАМИСТИНКИ

ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЕВОЇ
ПОЛІКОМПЕТЕНТНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ

Навчально-методичний посібник

*Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України*

Тернопіль
"Мандрівець"
2015

УДК 376.1–056.264–053.4
ББК 74.379.2
Р49

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ МОН України від 24.06.2014 р. № 750)*

Рецензенти:

І. М. Омельченко – старший науковий співробітник лабораторії інтенсивної педагогічної корекції Інституту спеціальної педагогіки НАПН України, кандидат психологічних наук;

Н. А. Кононенко – вихователь-методист дошкільного навчального закладу компенсуючого типу для дітей із тяжкими порушеннями мовлення № 611 м. Київ.

Рібцун Ю. В.

Р49 Звукові намистинки. Формування мовленнєвої полікомпетентності дошкільників : навч.-метод. посіб. / Ю. В. Рібцун. – Тернопіль : Мандрівець, 2015. – 200 с. : іл.

ISBN 978-966-634-861-9

У навчально-методичному посібнику представлено важливі аспекти навчально-виховної роботи з формування мовленнєвої полікомпетентності дошкільників четвертого-п'ятого років життя із загальним недорозвитком мовлення на прикладі звуконаслідувань. Запропонована система логокорекції побудована на основі тріади "звук – склад – слово", що допоможе дітям оволодіти мовленням як повноцінним засобом комунікації.

Посібник адресовано вчителям-логопедам, корекційним педагогам, вихователям логопедичних груп і груп загального розвитку, працівникам реабілітаційних центрів, педагогам закладів інтернатного типу для дітей-сиріт, студентам педагогічних навчальних закладів, гувернерам, батькам дітей із порушеннями психофізичного, зокрема мовленнєвого, розвитку.

УДК 376.1–056.264–053.4
ББК 74.379.2

ВСТУП

Сядь-но тихо, мій читачу,
І прислухайся на мить:
Правда ж, чути десь неначе
Дивна музика бринить?
Звідки звуки долинають,
Здогадався ти чи ні?
То в цій книжці витинають
Музиканти чарівні.

В. Земний

Формування мовлення дітей є однією з найважливіших складових освітньо-виховного процесу в дошкільному навчальному закладі (ДНЗ), а коли дитина має мовленнєві вади, то цей напрям комплексної роботи стає провідним, адже має на меті зниження соціальної депривації, використання можливостей сензитивного періоду становлення вищих психічних функцій, попередження виникнення вторинних порушень психофізичного розвитку (Р. Левіна, О. Мастюкова, Ю. Рібцун, Є. Соботович, Т. Філічева та ін.).

Останнім часом основним контингентом логопедичних груп все частіше стають діти, в яких мовлення взагалі відсутнє або є лише окремі його зародки у вигляді поодиноких звукосполучень і простих у вимові чи спотворених загальноновживаних слів. Це ознаки так званого **загального недорозвитку мовлення** (ЗНМ), під яким відповідно до сучасних явлень у логопедичній науці розуміють складне мовленнєве порушення, що проявляється у недостатній чи повній несформованості всіх складових мовленнєвої діяльності (фонетико-фонематичної, лексичної, граматичної) на імпресивному та / чи експресивному рівні, а також тих функцій і операцій, які забезпечують засвоєння мови (зокрема, мисленнєвих функцій і операцій, функцій сприймання, уваги, пам'яті та контролю різних модальностей) унаслідок дії шкідливих екзогенних і / чи ендогенних факторів на різних етапах розвитку (пренатальному, натальному, постнатальному) (Ю. Рібцун).

Завдяки медико-психолого-педагогічній діагностиці ЗНМ можна виявити у дітей уже на четвертому році життя. Саме цей віковий період є одночасно найбільш сензитивним у формуванні мовленнєвої діяльності та найменш охопленим спеціальними науковими дослідженнями через складність організації і проведення корекційно-розвивальної роботи (В. Аванесова, Ж. Антипова, Г. Бавикіна, Ю. Рібцун, Б. Садирова та ін.).

Подолання загального недорозвитку мовлення у дітей потребує тісної співпраці педагогів (вихователів, вчителя-логопеда, практичного психолога) ДНЗ, побудованої на особистісно зорієнтованому (В. Давидов, Я. Коломинський, І. Кон, А. Петровський та ін.), діяльнісному (В. Давидов, В. Зінченко, О. Леонт'єв, С. Рубінштейн, Г. Щедровицький та ін.), психолінгвістичному (О. Леонт'єв, Д. Слобін, Є. Соботович, О. Шахнарович, М. Швачкін та ін.), компетентнісному (І. Бех, А. Богуш, І. Зарубінська, Ю. Рібцун, К. Kleppin та ін.) підходах, та спрямованої на формування **мовленнєвої полікомпетентності дошкільника** (Ю. Рібцун) – цілісного складнофункціонального утворення, що характеризує успішний кінцевий результат логокорекційної роботи – повноцінне оволодіння мовленням.

Національно-культурна специфіка, милозвучність української мови, її яскравість, виразність та емоційність чи не найповніше знаходять своє вираження у звуконаслідуваннях (звуконаслідувальних словах), які так активно використовуються у фольклорі та художній літературі. Звуконаслідування, або звуковідтворення (від грец. *onomatopoeia* – творення назв) – це особлива частина мови на позначення вираження зорово-моторних уявлень через умовне відтворення найрізноманітніших звуків у вигляді незмінних слів. Доступність звуконаслідувань для розуміння навіть найменшими дітьми, простота у звуко-складовому плані, чітко виражена ритмічність і повторюваність робить цей мовленнєвий матеріал незамінним у роботі з дошкільниками із загальним недорозвитком мовлення.

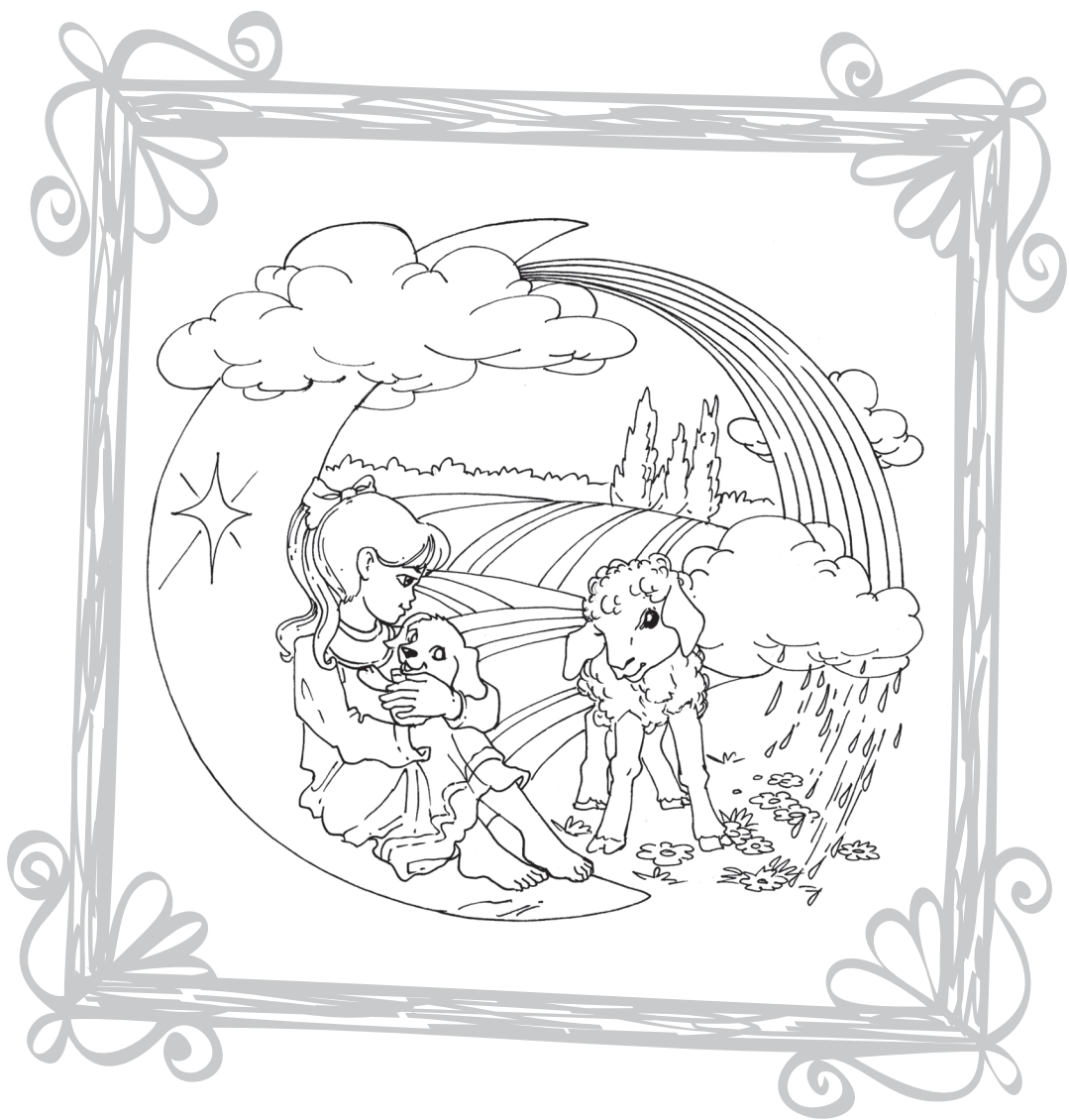
Саме цій меті слугує навчально-методичний посібник **“Звукові намистинки. Формування мовленнєвої полікомпетентності дошкільника”**, розрахований на роботу з дітьми четвертого-п’ятого року життя із загальним недорозвитком мовлення (1-2 рівень мовленнєвого розвитку) відповідно до взаємопов’язаної тріади “звук – склад – слово” на основі звуконаслідувань.

Навчально-методичний посібник містить два розділи.

У першому розділі – **“Чутливе вушко”** – представлено відповідні методичні рекомендації педагогам щодо формування мовленнєвої полікомпетентності у дошкільників четвертого-п’ятого років життя, запропоновано доступні для сприймання та розуміння дітьми зазначеного віку вірші зі звуконаслідуваннями відповідно до появи звуків за умов звичайного онтогенезу.

У другому розділі – **“Розмовляйко”** – з метою стимулювання у дошкільників елементарних навичок комунікації запропоновано звукові ігри-діалоги, що можуть стати гарними помічниками у роботі не лише педагогів, а й батьків дітей із вадами психофізичного розвитку.

Сподіваємось, посібник стане в нагоді всім тим, хто опікується питаннями мовленнєвого розвитку дошкільників.

ЧУТЛИВЕ ВУШКО
У СВІТІ ЗВУКІВ

Дитина зі збереженим слухом опиняється у світі звуків від самого народження. Саме розрізнення мовленнєвих і немовленнєвих звуків лежить в основі розуміння мовлення та засвоєння мови загалом. Тому неабияк важливо правильно добирати мовленнєвий матеріал, на основі якого відбуватиметься мовленнєвий розвиток дитини.

Як свідчать численні вітчизняні та зарубіжні дослідження (Є. Васильєв, О. Галич, І. Гаценко, Р. Гром'як, Ю. Ковалів, В. Назарець, Р. Пейджет, О. Пономарів, Г. Ревес, Р. Робін та ін.), чи не найпершими мовними одиницями в словнику дитини з'являються звуконаслідування, які не лише слугують символічним позначенням назв предметів і дій, а й виражають почуття та виявлення емоційно-вольових реакцій, є засобом вираження оклику, спонукання та ін.

Саме тому у цьому розділі посібника дібрано як авторські вірші, так і мініатюри зі скарбниці народної творчості (забавлянки, потішки, колісанки, скоромовки, лічилки, мирилки, примовлянки), що містять 85 найпоширеніших в українській мові звуконаслідувань. Доцільно зауважити, що деякі представлені у посібнику віршовані мініатюри є дещо зміненими, спрощеними, доповненими звуконаслідуваннями з метою підсилення їх корекційно-розвивального впливу.

Становлення мовленнєвої діяльності дошкільників із загальним недорозвитком мовлення відбувається на основі наслідування дорослих і проходить у своєму розвитку етапи, аналогічні звичайному онтогенезу, але з певною нерівномірністю, фрагментарністю та своєрідністю. Формування мовленнєвої полікомпетентності в логопедичній групі реалізується педагогами як на імпресивному, так і на експресивному рівні та передбачає вирішення низки завдань із поетапного становлення, розвитку та удосконалення всіх складових мовленнєвої діяльності дошкільників, а саме: а) мотиваційно-активізуючої компетентності; б) динамічно-мовленнєвої компетентності; в) фонетико-фонематичної компетентності; г) словниково-сислової компетентності; ґ) морфологічно-семантичної компетентності; д) граматично-значеннєвої компетентності; е) синтаксично-інформативної компетентності.

Вироблення мотиваційно-активізуючої компетентності

Мовлення – це, насамперед, діяльність спілкування, чи не найголовнішим структурним елементом якої є її мета. Як свідчать наші експериментально-наукові дослідження, у дітей із ЗНМ часто відсутнє прагнення навчитися розмовляти, саме тому створення мотиваційної основи для породження чи активізації мовленнєвих висловлювань дошкільника є першочерговим завданням ефективної освітньої роботи.

Промовляння дорослим віршованих рядків як під час ігор-занять, так і режимних моментів (прогулянки, прийом їжі, денний сон, загартування тощо), зацікавлює дітей, пов'язує звуконаслідування з конкретним словом, стимулює до їх повторення за педагогом (наприклад, туп-туп ніжками по доріжці до майданчика, хлюп-хлюп водичкою під час загартувальних процедур і т. п.). Паралельний із промовлянням віршованих рядків показ дитині предметних чи сюжетних картинок, іграшок зробить ігри-заняття насиченішими та цікавішими, а тому і кориснішими.

Формування динамічно-мовленнєвої компетентності

Діти із ЗНМ недостатньо володіють своїм голосом, м'язами губ, щік і язика, не вміють виробляти цілеспрямований видихуваний струмінь повітря, мають порушену моторику. Саме тому надзвичайно важливе значення для формування мовленнєвої діяльності дошкільників має розвиток артикуляційного, дихального та голосового апаратів, просодичних компонентів мовлення (дикція, темп, ритм, інтонація, паузація, наголос), удосконалення загальної, ручної, дрібної та мімічної моторики. Творчий підхід педагогів до використання матеріалу посібника дозволить навіть на одному звуконаслідуванні відпрацювати усі зазначені вище складові.

Так, наприклад, вивчаючи звуконаслідування, дорослий може запропонувати дитині витягнути губки вперед і рухати ними по колу (корівка жує травичку); приставити два пальчики по боках голови (показати ріжки на голові у корови); промовляти звуконаслідування то гучно, то пошепки (корівка далеко – близько); тягнути голосний (корівка кличе пастушка) або промовляти звуконаслідування уривчасто (корівка розсердилася), доповнюючи вимову відповідною мімікою. Така підготовча робота створить міцну базу для оволодіння правильним мовленням.

Становлення фонетико-фонематичної компетентності

У дошкільників із ЗНМ часто страждає вимова не лише приголосних, а й голосних звуків, тому роботу доцільно розпочинати саме з них. Під час однієї гри-заняття, з метою уникнення перевантаження центральної нервової системи та плутання фонем, відпрацьовують лише одне звуконаслідування. Для диференціації голосних у вимові протиставляють два голосні звуки спочатку контрастних за вимовою (наприклад, [о] та [е] – їх артикуляційний уклад та звучання є зовсім різними), а згодом – схожі. Доцільно використовувати при цьому віршовані мініатюри. Наприклад:

*Ууу! Ооо! Снігом поле замело.
Ооо! Ууу! Як дорогу я знайду?
Ооо! Ооо! Видно он село.
Ууу! Ууу! Крізь замети я іду.*

О. Квітко

Далі в мовленні диференціюються кілька голосних звуків, причому протиставлення голосних закріплюються у таких віршах, де особлива увага звертається і на флексії лексем. Таким чином у дітей формується первинне елементарне уявлення про риму, схожість слів за звучанням. Завдяки такій спрямованості корекційно-розвивальної роботи дошкільникам набагато легше вивчати вірші напам'ять¹.

*А, а, а – котика нема.
Е-е-е – де наш котик, де?
У-у-у – мишку з'їв малу.
І-і-і – спить на печі.
И-и-и – має гарні сни.
О-о-о – не будить його!
І-і-і – тихо, мишки всі!
Марійка Підгірянка*

Розповідаючи віршовану мініатюру, дорослому треба взяти ручки дитини у свої та відстукувати відповідний ритм, по можливості проспівуючи рядки. Доцільно відмітити, що певні звуки завдяки своїм артикуляційно-акустичним ознакам стають основою звукового комплексу, засобом звукової виразності, що набуває певного значення і сприймається як засіб вираження звукових ознак дійсності (р-р-р – гарчання), звучання в просторі (л-л-л – гудіння літака) чи конкретизація опису (тьох-тьох – спів солов'я).

Саме в звуконаслідуваннях завдяки ритмічності, мелодійності, повторюваності найбільш яскраво виражена фоносивологіка. Діти помічають, що одне й те саме звуконаслідування може позначати різні джерела звука (у-у-у – виє вовк, завиває вітер чи хуртовина; тук-тук – забивають молотком цвях, стукає дзьобом дятел, стукають підбори по асфальту), що стимулює слухове сприймання та увагу, розвиває фонематичні уявлення, слуховий і смисловий контроль дошкільників. У віршах зі звуконаслідуваннями частими є асонанси,

¹ Детальніше про фонологічний компонент мовленнєвої діяльності, автоматизацію та диференціацію усіх звуків рідної мови описано в інших авторських посібниках [4, 9].

тобто повторення однакових голосних звуків (у-у-у, а-а-а, о-о-о), що надає мові милозвучності та підсилює її музичність, робить легшою для засвоєння дітьми.

Звукосимволізм звуковідтворень виражається також в алітераціях, тобто повторенні однакових приголосних звуків (*люлі-люлі*). Голосні та приголосні звуки можуть чергуватися (*тік-так*); голосні поєднуються з твердими (*бе*) та м'якими (*бі*) приголосними звуками, утворювати різні типи складів (відкриті – жу чи закриті – гол; без збігу (*ням*) та зі збігом приголосних (*хлюп*), що поступово розвиває у дошкільників увагу до звуко-складової структури слова, виховує здатність утримувати складовий малюнок лексем, загострює відчуття інтонаційного слуху. Тенденція до редуплікації, тобто повторення однорідних складів, викликає у дітей такі кінестетичні подразнення, що сприяють інтенсивному розвитку активності мовлення.

Поступово діти навчаються впізнавати за звуковідтвореннями, що (хто) саме є їх джерелом, помічаючи найтонші звукові відтінки та інтонації (*пі-пі* – тоненько, протяжно – мишка; *пі-пі* – уривчасто, дзвінко – курча); диференціювати звуконаслідування, схожі за звучанням, не лише на рівні розуміння (за картинками), а й на слух (*бах – бух, бе – ме, топ – гол, люлі – гулі* та ін.), що є передумовами до оволодіння навичками фонемного аналізу та синтезу. Під час вивчення звуконаслідування дошкільникам доцільно показувати його графічне позначення у вигляді літер, записаних крупним шрифтом на картці, та у вигляді фоновимолів (*ya – ●●*), що стимулюватиме зорове сприймання, увагу, пам'ять і контроль, бажання навчитися читати.

Розширення словниково-смыслової компетентності

Значна обмеженість лексичного запасу дітей із ЗНМ призводить до того, що вони замінюють мовлення мімікою та жестами, тож перед педагогами постає завдання допомогти дошкільникам якомога швидше накопичити словник самостійних частин мови. Це стає можливим за допомогою поєднання практичних дій зі словом. Саме звуконаслідування дають змогу дітям із паралельним оперуванням різними предметами (везучи машинку, промовляти: "*Бі-бі!*"), розвивати зорове, слухове, дотикове сприймання та формувати мовленнєву діяльність. Додатковим позитивним фактором для роботи з дошкільниками із загальним недорозвитком мовлення на зазначеному мовленнєвому матеріалі є те, що семантика звуконаслідувань не витікає з контексту та ситуації, не залежить від інтонації, зрозуміла без жестів і міміки.

Звуконаслідування є тими незмінними словами, в яких можливий спрощений перехід від звука до складу як словотворчої одиниці до цілісної лексики. У звукотвореннях лексичне значення має свою звукову вмотивованість, тобто містить звуковий образ, створений уявою мовця на основі реально почутих звукових проявів речей, істот чи явищ (*няв-няв* – нявкає кіт). На початкових етапах є припустимою заміна назви предмета звуконаслідуванням (*тік-так* – на годинник), проте потрібно домагатися, щоб ці поняття (звуконаслідування – його джерело) поступово були диференційовані (Хто це? – Собачка. Як каже собачка? – *Гав-гав*).

Окрім диференціації джерел звуків та їх звуковідтворень, треба навчати дошкільників розрізняти та правильно називати складові предметів, насамперед – частини тіла. Діти закріплюють знання про те, що у нас є руки і ноги, а у тварин – ноги чи лапи; що на ногах тварин є копитця, а на лапах – кігтики. Так, наприклад, вивчаючи звуконаслідування *топ-топ*, дошкільники топають ніжками; *цок-цок* – показують на картинці коника, визначають, що він цокає копитцями.

Словник дієслів також доцільно збагачувати у протиставленнях (кішка *нявкає*, а собачка *гавкає*), на основі формування різних видів контролю (Чи правильно я сказала: гусак *мукає?*; *а-а-а* – виє вовк?). Важливим на всіх етапах роботи залишається підтримування пізнавального інтересу у дітей і мовленнєвої активності з боку дорослих.

Підвищення морфологічно-семантичної компетентності

Діти четвертого – п'ятого року життя із загальним недорозвитком мовлення ще не володіють навичками навіть елементарного словотворення. Утворення похідних слів від звуконаслідувань виявляється для дошкільників цієї категорії найбільш доступним, адже характеризується однотипністю та повторюваністю (*му – мукає, хрю – хрюкає, бе – бекає*). Одночасно з формуванням навичок словотворення відбувається поповнення пасивного і активного словника дітей дієсловами, а також віддієслівними іменниками (*гав – гавкіт; хрю – хрюкання*) та вигуками (*стукає – стук!*).

Під вмілим керівництвом педагога дошкільники поступово засвоюють синонімічні ряди дієслів, утворених від звуконаслідувань. Наприклад: гусак гелгоче, гелкоче, гергоче; жаба квакає, кумкає; їжак фирчить, чмихає; качка кряче, крякає, кахкає; квочка квочче, кокоче, квокає; свиня рохкає, хрокає, хрюкає тощо. Звичайно, дорослий враховує рівень психофізичного розвитку дитини, ступінь розуміння нею зверненого мовлення та її звуковимовних можливостей і відповідно до них індивідуально та диференційовано добирає мовленнєвий матеріал.

Удосконалення граматично-значеннєвої компетентності

Звуконаслідування є окремою (не самостійною і не службовою) частиною мови, що характеризується своєю незмінюваністю. Такі особливості надзвичайно доречні для початку роботи з дошкільниками із ЗНМ, адже їх мовлення дуже аграматичне, тому і потребує максимально спрощеного мовленнєвого матеріалу.

Наслідувальна діяльність, що формується у дітей упродовж навчального року, дозволяє на імпресивному рівні оволодіти навичками змінювання дієслів (утворених від звуконаслідувань) I дієвідміни у теперішньому часі першої (*мекаю*), другої (*бекаєш*) та третьої (*нявкає*) особи; творення форм наказового способу дієслів другої особи однини (*мукай!*). Повторюючи зазначені граматичні форми за педагогом, дошкільники поступово запам'ятовують їх вживання та переносять набуті навички у самостійне мовлення.

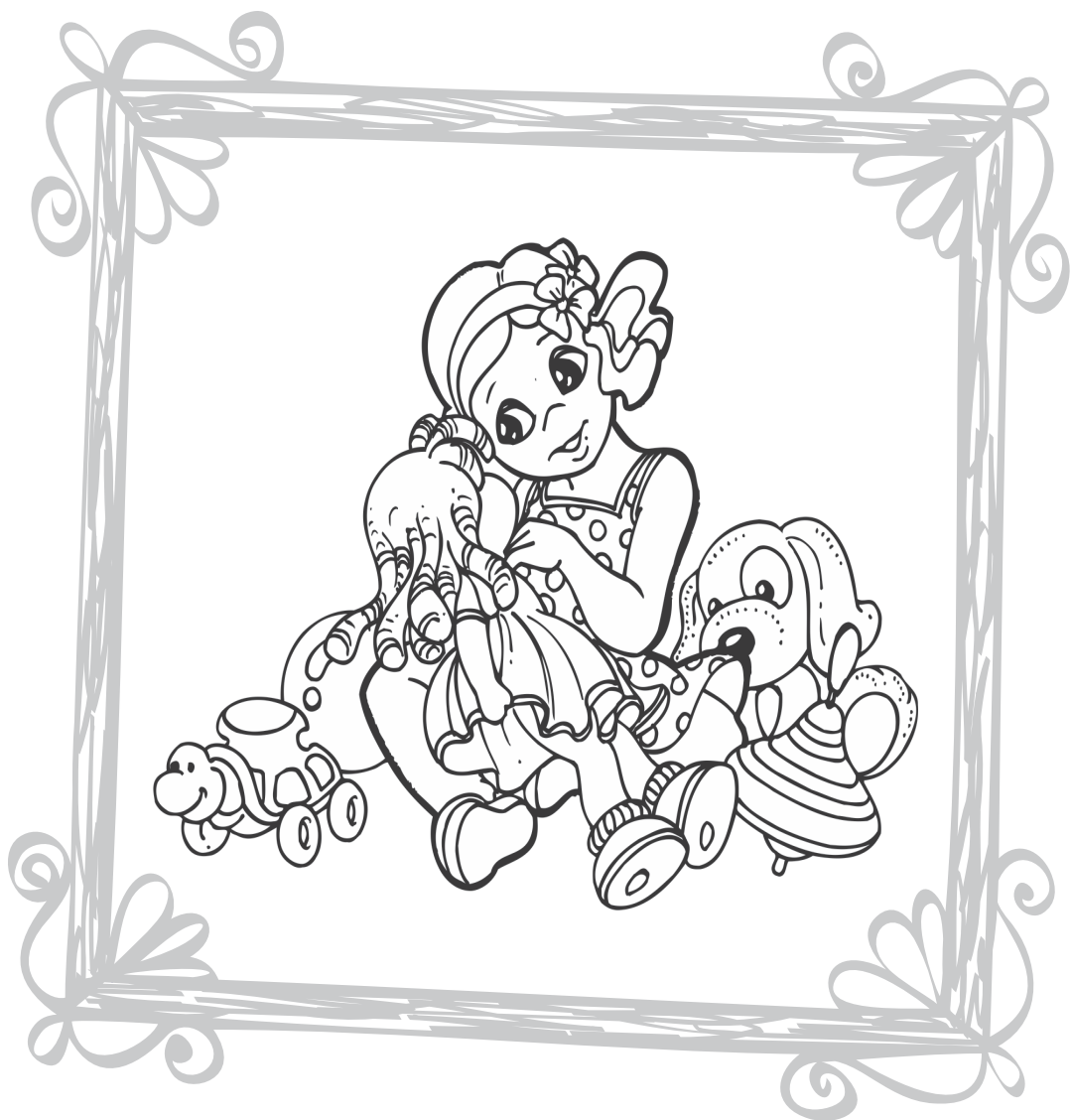
Розвиток синтаксично-інформативної компетентності

Дошкільний вік – це неповторний світ гри та казки, де кожна річ та жива істота наділені своєю мовою. Осягнути і зрозуміти її дітям допомагають звуконаслідування, що виступають специфічним зображувальним прийомом відтворення звуків, які існують у реальному житті.

Щоб промовити найпростіше речення, дитині потрібно мати у своєму лексиконі підмет (іменник) і присудок (дієслово), однак дошкільники із загальним недорозвитком мовлення користуються переважно іменниками. Звуконаслідування є самостійними висловлюваннями, що можуть вживатися у функції основних членів речення: підмета (Далеко чулося *гав-гав*), присудка (Кішка все *няв* та *няв*), додатка (А гусак все повторює *га-га-га*) або виконувати функцію прямої мови (Раптом качка голосно закахкала: "*Ках-ках!*") на позначення здивування, захоплення, захвату тощо. Так властивості звуконаслідувань полегшують оволодіння дитиною зв'язним мовленням, спрощують перехід від мовленнєвої ізоляції внаслідок відсутності мовних засобів до повноцінної комунікації.

* * *

Запропоновані методичні рекомендації далеко не повною мірою висвітлюють усі можливі види та форми роботи зі звуконаслідуваннями. Креативний підхід педагогів до представленого матеріалу дасть змогу збагатити практичний досвід, урізноманітнити навчально-виховну та корекційно-розвивальну роботу, розширити знання та уявлення про ефективні шляхи формування мовленнєвої полікомпетентності у дітей.

РОЗМОВЛЯЙКО
ЗВУКОВІ ІГРИ-ДІАЛОГИ

Мовленнєва діяльність є складнофункціональним двостороннім процесом (Т. Ахутіна, М. Жинкін, О. Леонтьєв, О. Лурія, Є. Соботович, Т. Ушакова, Л. Цветкова та ін.), в якому лінгвістичний компонент мовленнєвої діяльності спрямований на засвоєння мови, а комунікативний – на її використання в актах комунікації. Щоб вільно спілкуватися, людині потрібно не лише вміти програмувати мовленнєву діяльність і трансформувати внутрішнє мовлення у зовнішнє, а й, насамперед, мати хоча б мінімальний набір мовних одиниць для оперування ними.

У дітей із загальним недорозвитком мовлення (1–2-й рівні мовленнєвого розвитку) мовні одиниці або відсутні взагалі, або настільки спотворені, що унеможливають акт комунікації через незрозуміння зверненого мовлення. Це призводить до появи психологічних наслідків у вигляді поведінкового та мовленнєвого негативізму, значного зниження самооцінки і зростання агресивності, що потребує якомога ранньої психолого-педагогічної корекції.

Спільна діяльність дорослого й дитини допомагає легше встановити емоційно позитивний контакт, викликає бажання до спілкування. У цьому розділі представлено понад 20 звукових міні-діалогів у віршованій формі, що є найдоступнішою для сприймання дошкільниками четвертого-п'ятого років життя. Педагог читає віршований рядок, а дитина продовжує вірш, промовляючи звуконаслідування (виділені жирним шрифтом). Таким чином між дорослим і дитиною відбувається повноцінне спілкування у формі діалогу. Воно може бути побудоване на основі взаємодії іграшок, масок (дорослий допомагає дитині одягнути маску того чи іншого героя), костюмів або без них.

Підготовчою роботою до розігрування міні-діалогів може слугувати мімічна гімнастика, пантоміма, психологічні етюди на позначення різноманітних емоційних станів (весело, сумно, здивовано тощо), сюжетні ігри, театралізована діяльність з використанням певного реалістичного чи казкового персонажа з дотриманням принципу звукового символізму, тобто використанням звуконаслідувань.

Після відпрацювання віршованих текстів із одним звуконаслідуванням можна переходити до віршів, що містять два чи більше звукоутворень. Такий вид роботи потребує від дитини значної слухової уваги, роботи пам'яті, аналізу та контролю. Доцільним буде ілюстрування діалогів, яке може здійснювати як дорослий, так і сам дошкільник (за потреби – із незначною допомогою).

Звуко-образну картину дії можна відтворювати не лише у віршованих мініатюрах, а й у прозових. Наприклад, дорослий ніби звертається до когось із тварин із проханням: «Не заважай мені спати, ...!», а дитина озвучує у відповідь певне звуконаслідування. Педагог навчає дошкільника відповідати на запитання за змістом міні-діалогів і на проблемні запитання, встановлюючи елементарні причинно-наслідкові зв'язки, обов'язково надаючи реплікам питальної, окличної чи розповідної інтонації.

Удосконаленню навичок смислового контролю сприятимуть ігри-плутанки, в яких дорослий змінює героя чи називає звуконаслідування невірно. Розглядаючи певного героя на картинці, дитина з допомогою дорослого може продовжувати розпочату дорослим розповідь, а згодом складати невеличкі казки.

Взаємодія дитини та педагога є надзвичайно багатоваріативною і може доповнюватися не лише ігровою та мовленнєвою, а й конструктивною, фізичною, трудовою та іншими видами діяльності. Тож нехай діалоги стають все більш розгорнутими, а діти ростуть справжніми співрозмовниками з чітким і правильним мовленням.

ЛІТЕРАТУРА

1. ЛОГО-АРТ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.logoped.in.ua/>
2. Дарда С. М. Корекційні заняття з логопедії в ДНЗ : у 2 частинах. Частина 1 / С. М. Дарда. – Тернопіль : Мандрівець, 2014. – 336 с.
3. Дарда С. М. Корекційні заняття з логопедії в ДНЗ : у 2 частинах. Частина 2 / С. М. Дарда. – Тернопіль : Мандрівець, 2014. – 200 с.
4. З неба падають сніжинки / упорядкув. Ю. В. Рібцун – К. : Літера ЛТД. – 2013. – 64 с.
5. Свято «Золота осінь» / упорядкув. Ольга Рібцун. – К. : Літера ЛТД. – 2010. – 64 с.
6. Рібцун Ю. В. Віршики, картинки, звуки для забави і науки. Фонетико-фонематична компетентність дошкільника (у двох частинах) : альбом для ігор-занять з дітьми 3–6 років. – Х. : Видавничка група «Основа», 2013. – 176 с. : іл. – (Серія «Мовленнєва полікомпетентність дошкільника»)
7. Рібцун Ю. В. Корекційна робота з розвитку мовлення дітей п'ятого року життя із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення : програмно-методичний комплекс / Ю. В. Рібцун. – Тернопіль : Мандрівець, 2014. – 272 с.
8. Рібцун Ю. В. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей молодшого дошкільного віку із ЗНМ : програмно-методичний комплекс / Юлія Валентинівна Рібцун. – К. : Освіта України, 2011. – 292 с.
9. Рібцун Ю. В. Предметно-розвивальне середовище у молодшій логопедичній групі для дітей із ЗНМ : навч.-метод. посіб. / Юлія Рібцун. – К. : Освіта України, 2010. – 50 с.
10. Рібцун Ю. В. Професійний довідник учителя-логопеда дошкільного навчального закладу / Ю. В. Рібцун. – Х. : Вид. група «Основа», 2013. – 239 [1] с. – (Серія «Професійний довідник»).
11. Рібцун Ю. В. Словничок для діточок : пароніми : метод. посіб. / Ю. В. Рібцун, О. Г. Рібцун. – К. : Світич, 2012. – 136 с.
12. Феденко О. О. Зошит взаємозв'язку вчителя-логопеда і вихователя логопедичної групи (середній дошкільний вік) / О. О. Феденко. – Тернопіль : Мандрівець, 2014. – 80 с.
13. Феденко О. О. Зошит взаємозв'язку вчителя-логопеда і вихователя логопедичної групи (старший дошкільний вік) / О. О. Феденко. – Тернопіль : Мандрівець, 2014. – 80 с.

Навчальне видання

РІБЦУН Юлія Валентинівна

ЗВУКОВІ НАМИСТИНКИ

Формування мовленнєвої
полікомпетентності дошкільників

Навчально-методичний посібник

Рекомендовано

Міністерством освіти і науки України

Керівник проекту *Б. Фенюк*
Головний редактор *І. Дворницька*
Літературний редактор *А. Семенова*

Підписано до друку 28.08.2015. Формат 70x100/16.
Ум. друк. арк. 16,3. Наклад 1000 пр.

Видавництво "Мандрівець", вул. Текстильна, 18, м. Тернопіль, 46400.
Тел. (0352) 42-39-62, 43-39-62, тел./факс (0352) 52-43-38.
<http://mandrivets.com>, e-mail: mandr@zbut@gmail.com.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3650 від 22.12.2009.

Друк: ПП "Коло", вул. Бориславська, 8, м. Дрогобич.
Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 498 від 20.06.2001.